

Notitie van uitgangspunten voor beleidsplan en begroting 2010 – 2011

Aanleiding

ISD heeft met een aantal ontwikkelingen en vraagstukken te maken die vragen om een evaluatie en een heroriëntatie ten aanzien van de gekozen koers zoals deze is verwoord in het Meerjarenbeleidsplan 2008 – 2011.

In deze notitie wordt ingegaan op: De vertreksituatie bij de totstandkoming van het Meerjarenbeleidsplan (2007/2008), de realisatie van het plan in de afgelopen jaren en de actuele stand van zaken, de ontwikkelingen die de komende periode op de ISD afkomen. Op basis hiervan worden conclusies getrokken en wordt een aantal uitgangspunten voorgesteld voor de uitwerking van de beleidskeuzes en de begrotingen voor 2010 en 2011.

In de DB-vergadering van 8 februari jl. is afgesproken dat de in deze notitie genoemde uitgangspunten (par. 5) worden uitgewerkt in een beleidsplan 2010 en 2011 en in een begroting voor 2010 en 2011.

In deze notitie komt achtereenvolgend aan de orde:

1. Stand van zaken uitvoering Meerjarenbeleidsplan,
2. realisatie beleidsplan 2009 financieel,
3. actuele ontwikkelingen,
4. conclusies,
5. uitgangspunten 2010 – 2011,
6. vervolg/uitwerking beleidskeuzes.

1. Meerjarenbeleidsplan 2008 - 2011

Vertreksituatie 2007/2008 economisch gezien: Tijdens de ontwikkeling van het Meerjarenbeleidsplan was sprake van hoogconjunctuur. Er was veel ruimte op de arbeidsmarkt en dus ook voor mensen met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit bood de ISD de ruimte voor 'het afromen van het klantenbestand'. En dat is ook gebeurd, de ISD heeft in 2007 en 2008 een aanzienlijke bestandsreductie gerealiseerd. Parallel hieraan is in deze periode een oriëntatie uitgevoerd op (activiteiten voor) de groep klanten die ondanks de hoogconjunctuur niet in staat waren om uit te stromen. De noodzaak voor de ontwikkeling van participatieactiviteiten werd helder en er kwam ook ruimte voor.

De centrale uitgangspunten van het Meerjarenbeleidsplan zijn:

- Alle klanten een aanbod op weg naar werk.
- De klant is het vertrekpunt voor de dienstverlening.
- Investeren op werkgeversbenadering en samenwerking met de ketenpartners.
- Een pro-actieve rol voor de ISD aan onderkant arbeidsmarkt.
- Investeren op participatie.
- Denken vanuit integrale kwaliteit.

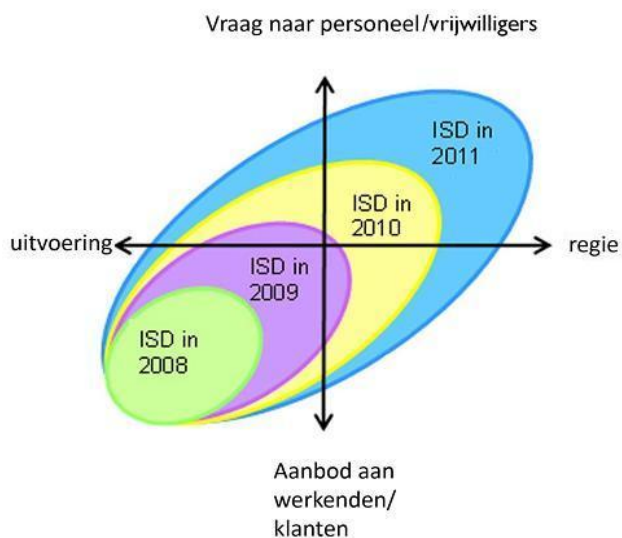
Inhoudelijke keuzes die in het Meerjarenbeleidsplan zijn gemaakt:

- Een splitsing tussen participatie/arbeidstoeleiding enerzijds en rechtmatigheid anderzijds.
- Een kwaliteitsteam verantwoordelijk voor de integrale kwaliteit, centraal gepositioneerd in de organisatie.
- Investeren in werkgeversbenadering.
- Inzetten op ketensamenwerking met UWV WERKbedrijf en daarnaast met WML en ROC.
- Implementatie van een (brede) participatieladder.

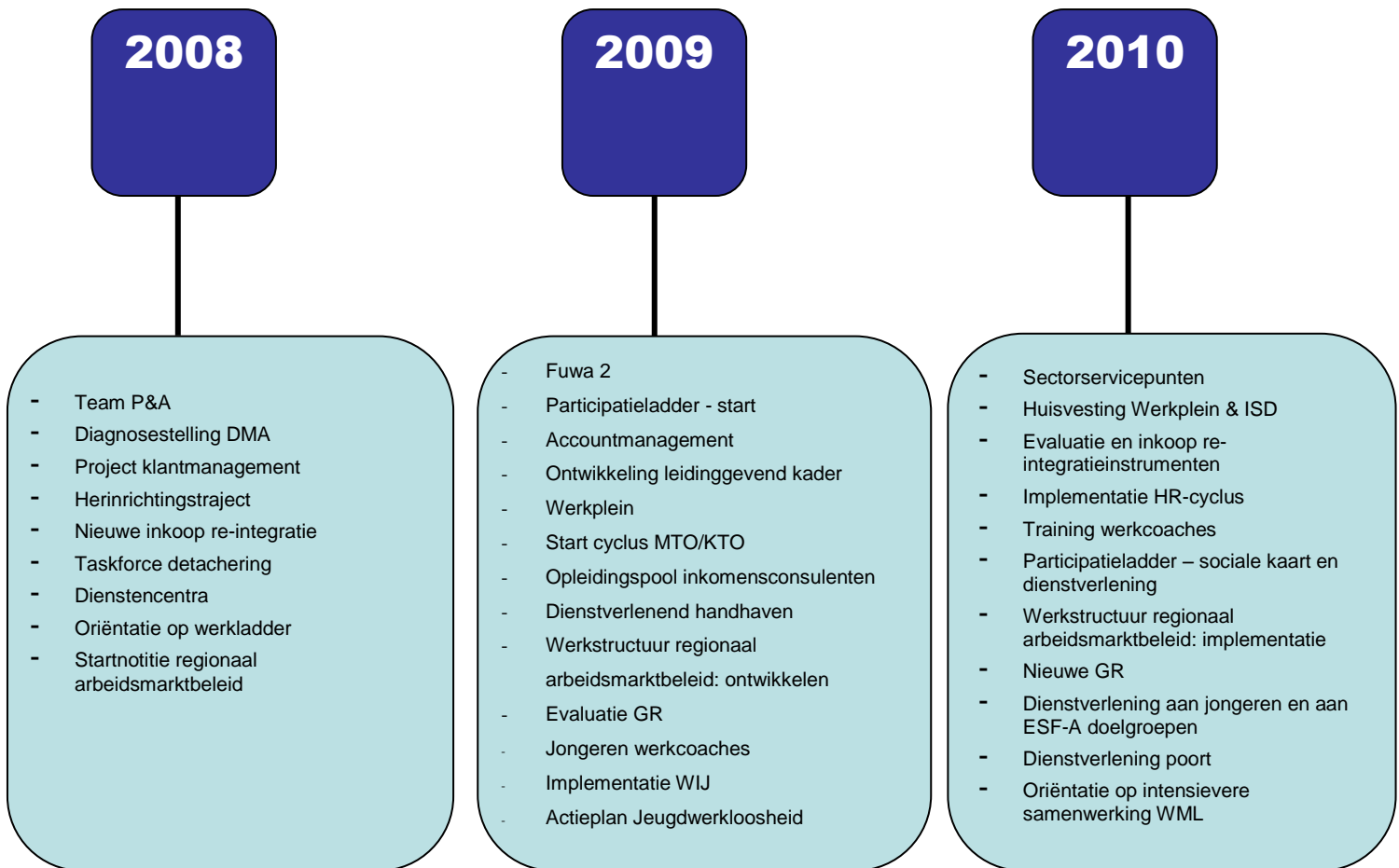
Financiële keuze: Er is in het plan uitgegaan van een verschuiving van de financiële middelen. De middelen die bespaard werden door bestandsreductie zouden worden ingezet voor ontwikkeling uitvoering van de activiteiten van de drie beleidslijnen.

De positionering die in het Meerjarenbeleidsplan is gekozen voor de periode 2008 – 2011:

Positie ISD als aanjager voor werk & maatschappelijke participatie

Waar staan we nu en welke resultaten hebben we geboekt en welke doelen/actiepunten staan voor 2010 en 2011 op de agenda?

Stand van zaken uitvoering:

Vrijwel alle geplande activiteiten zijn inmiddels uitgevoerd of in gang gezet. Ook zijn gaande de rit, op basis van de ontwikkelingen die zich voordeden, enkel nieuwe activiteiten geïnitieerd die bijdragen aan het realiseren van de beleidslijnen. Onder meer de specifieke dienstverlening voor jongeren en de ESF-aanvraag voor Nuggers, arbeidsbelemmerden en 55-plussers.

Nog te verbeteren/ontwikkelen: Activiteiten die in 2009 gestart zijn maar nog onvoldoende uit de verf zijn gekomen c.q. nog verdere verbetering behoeven zijn: Ketensamenwerking en accountmanagement, de opbouw van de inkomenspool, de uitkristallisatie van de functie van werkcoaches.

2. Realisatie Beleidsplan 2009 financieel

In 2009 is, ondanks een toenemend aantal uitkeringsgerechtigden, een overschot gerealiseerd op het i-deel. Het overschot wordt toegevoegd aan de reserve i-deel voor zover de GR dat toelaat, voor de overschrijding van het toegestane plafond van de reserve wordt in overleg met de drie gemeenten een bestemming bepaald. Het begrotingsjaar 2010 begint met een maximaal gevulde reserve i-deel (€ 2,0 mln).

Het voor de drie ISD-gemeenten gezamenlijk beschikbare w-deel is in 2009 in zijn geheel besteed. Om precies te zijn is er sprake van een klein tekort. Dit kleine tekort wordt gedekt door hiervoor w-deelgelden voor 2010 te schuiven naar 2009. In 2010 zijn daarmee in tegenstelling tot voorgaande jaren geen restbudgetten uit voorgaande jaren beschikbaar. (Overigens staat het Rijk de gemeenten sinds 2009 wel toe om andere delen van het Participatiebudget in te zetten voor het w-deel.)

Op de apparaatskosten is in 2009 een exploitatieverlies geleden van ruim € 6 ton. Door een éénmalige bate (overheveling van een elders geparkeerde voorziening) is het tekort op het budget beperkt tot ca € 3,5 ton. Dit tekort wordt gedekt door uitname uit de reserve apparaatskosten. Dit betekent dat de reserve apparaatskosten bij aanvang in 2010 ca. € 3 ton bedraagt

Voor de dekking van de kosten van diverse projectactiviteiten is in 2009 additionele subsidie aangevraagd en ingezet.

3. Actuele ontwikkelingen & prognose

Werkgelegenheid: In totaliteit krimpt het aantal banen in 2010 in Midden-Brabant, net als in geheel Nederland. In de regio Midden-Brabant komt de verwachte banengroei of -krimp per sector veelal overeen met het landelijke beeld. De banenmotor in 2010 is de sector Zorg en Welzijn (+2%).

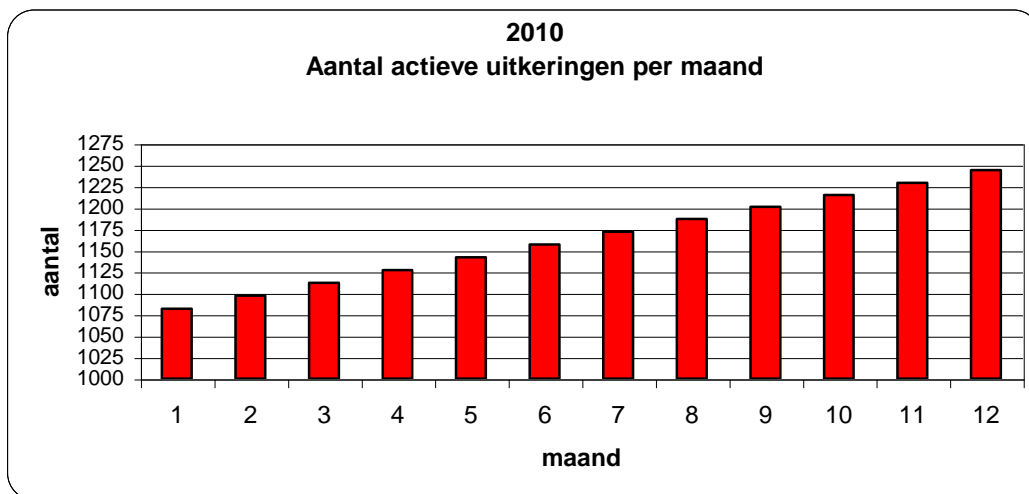
Vacaturemarkt: Ten opzichte van 2009 wordt verwacht dat komend jaar het aantal vacatures in de meeste sectoren weer gaat groeien. In Midden-Brabant geldt dat specifiek voor de sectoren Bouw en Installatie, IT en overige zakelijke dienstverlening en Horeca en catering. In Midden-Brabant valt op dat in vrijwel alle sectoren minder vacatures worden gemeld bij het UWV Werkbedrijf dan vorig jaar. Het afgelopen half jaar was er in Midden-Brabant vooral behoefte aan magazijnmedewerkers, productiemedewerkers en heftruck chauffeurs.

Werkloosheid: Het aantal NWW-ers in de regio Waalwijk steeg het afgelopen jaar met 22%. De verwachting is dat eind 2010 het aantal NWW in Midden-Brabant stijgt tot 17.300. Een stijging van 41% ten opzichte van eind 2009. Landelijk wordt een toename van 34% verwacht. In deze werkloosheidsprognoses is nog geen rekening gehouden met de ontslagen van Wärsilä.

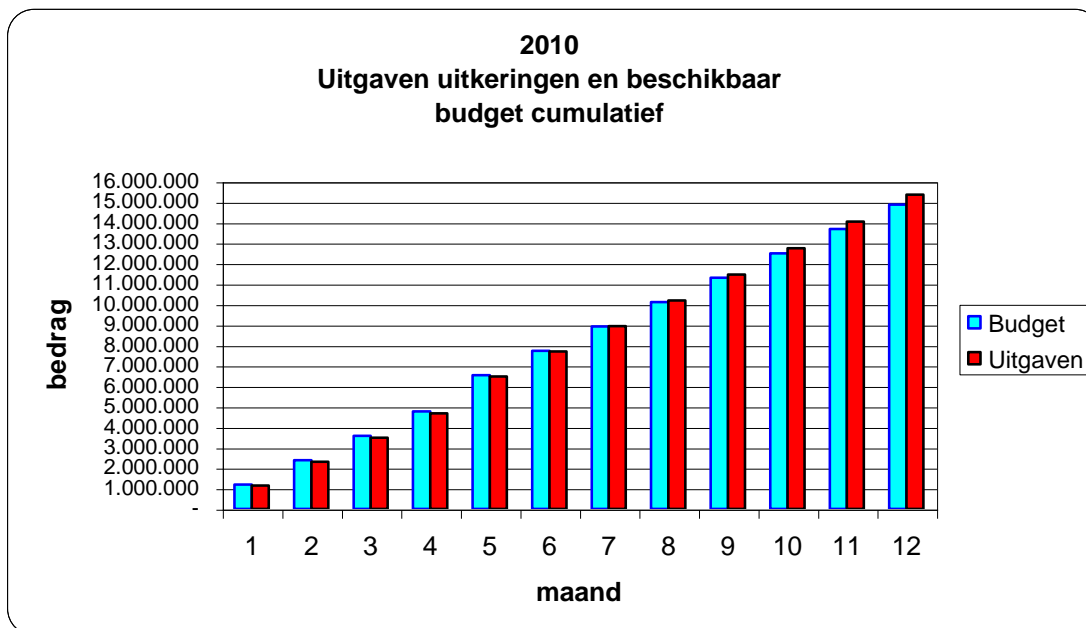
De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, de snelle stijging van het aantal WW-ers en de doorstroom van WW naar WWB zal forse gevolgen hebben voor het ISD-bestand. Het UWV verwacht een verdubbeling van het aantal personen dat een beroep gaat doen op WWB/IOAW. De uitstroommogelijkheden zullen in 2010 overeen komen met die in 2009. In 2009 stroomden er slechts 53 klanten van de ISD rechtstreeks door vanuit uitkering naar regulier werk.

In 2011 wordt verbetering geprognosticeerd. Dit zal leiden tot toenemende plaatsingsmogelijkheden. Wij verwachten dat het aantal WWB-uitkeringen in 2011 daarom nog maar zeer beperkt toeneemt. Belangrijk is wel dat bij het toenemen van de plaatsingsmogelijkheden de kwalificaties van onze uitkeringsgerechtigden adequaat zijn. Dit vraagt om ook voor de kwalificatie van het zittend bestand blijvende aandacht te hebben.

Klantenbestand groeit: Op basis van prognose CBS gaan we uit van een bestandsgroei van 15% in 2010. Het bestand bestaat uit klanten WWB, IOAW, IOAZ, BBZ en WIJ. De prognose is gebaseerd op een landelijk gemiddelde. Voor de regio Midden-Langstraat is een afwijking van dit gemiddelde in de komende jaren zeer wel denkbaar door de aangekondigde ontslagen in de metaal en industriesector (ondermeer Wärtsilä).

I-deel komt onder druk: Het voorlopig budget I-deel voor 2010 is € 14,9 mln. Het benodigd budget bij de aantallen te verwachten klanten (zoals hierboven aangegeven) is € 15,4 mln. We verwachten dus op basis van de huidige gegevens een tekort op het I-deel van € 0,5 mln. Hierbij is nog geen rekening gehouden met een bovengemiddelde groei van de werkloosheid waaraan hiervoor gerefereerd wordt.

W-deel krimpt: De ramingen van het Rijk gaan uit van een structurele daling van de Rijksbudgetten w-deel vanaf 2010. Het re-integratiebudget in 2010 bedraagt voor de drie gemeenten gezamenlijk € 4,1 mln. In 2009 was een budget beschikbaar van € 4,7 mln. (inclusief de overschotten van 2008). Van het budget voor 2010 is ongeveer 1,7 mln. gereserveerd voor aangegane verplichtingen zoals Wiw/id, wachtlijst Wsw, ESF, detacheringen. Ook liggen enkele aanvragen in het kader van actieplan Jeugdwerkloosheid klaar met een verzoek voor inzet van w-middelen. In 2011 loopt het 'beslag' op het w-deel terug naar circa 1,1 mln. Gepaard gaande met een verwachte toename van het aantal klanten, zal in 2010 per klant dus fors minder ('vrij') te besteden zijn aan re-integratieactiviteiten. Er is gemiddeld genomen een kwart minder te besteden per klant van in 2009.

Apparaatskosten stijgen meer dan voorzien: Het budget voor apparaatskosten in 2009 was € 5,0 mln, in 2010 bedraagt het budget € 5,1 mln. De uitgaven in 2009 waren bijna € 5,4 mln en het tekort bedroeg € 3,5 ton. Als de éénmalige bate door de overheveling van een voorziening voor herinvesteringen in automatisering buiten beschouwing wordt gelaten, is sprake van een exploitatietekort in 2009 van ruim € 0,6 mln. Dit tekort is opgevangen door een beroep te doen op de reserve. Eenzelfde tekort in 2010 is echter niet meer te dekken vanuit de reserve.

In het project klantmanagement is in 2008 aangekondigd dat apparaatskosten in de nieuwe organisatie op termijn minder worden, in 2013 zo'n € 0,5 mln minder dan in 2008. Daarbij is echter ook aangegeven dat door kosten voor extra activiteiten en frictie (met name in 2009 en 2010) een verhoging van apparaatskosten zal optreden, vooraleer de verlaging wordt gerealiseerd. Door de incidentele kosten werd voor 2009 dus per saldo een verhoging van de apparaatskosten verwacht van € 3 tot 3,5 ton. Dekking van het te verwachten tekort in 2009 werd in het projectplan voorzien door uitname uit de reserve. Met andere woorden, de verhoogde apparaatskosten in 2009 zijn gedeeltelijk voorzien. Dat het tekort hoger is dan destijds verwacht, komt door de tegenvallende rentebaten, de grotere aantallen klanten en de daarmee gepaard gaande druk op het apparaat, en de opgelegde

efficiencykorting. De verwachting in het projectplan klantmanagement was dat de uitgaven in 2010 met ca € 4 ton zouden afnemen ten opzichte van 2009. Wanneer het aantal klanten gelijk zou blijven, en de ketenkorting alleen in 2009 zou worden opgelegd, zou dit betekenen dat nog een verlies op de apparaatskosten zal worden geleden van ruim € 1 ton. Hier is echter geen rekening gehouden met een verder toenemend aantal klanten (15%), een eventuele efficiencykorting en met de kosten van een verhuizing. Bovendien moeten herinvesteringen voor automatisering nu ook uit de apparaatskosten worden bekostigd.

In 2009 is gestart met de evaluatie van de GR. In 2010 zal deze evaluatie worden voortgezet en resulteren in een nieuwe of aangepaste GR. De nieuwe GR zal een aantal keuzen bevatten die consequenties hebben voor de beleids- en bedrijfsvoering van de ISD. Er is op dit moment onvoldoende sprake van een eenduidige visie van de drie gemeenten op de toekomstige vraag aan de ISD. Bij de totstandkoming van de nieuwe GR zal op de volgende vragen een antwoord komen:

- Onderscheid wettelijke/basistaken voor de drie gemeenten en contractafspraken per gemeente: Wat willen de gemeenten gezamenlijk, wat willen de gemeenten in eigen hand houden en wat wordt bij de ISD belegd.
- Samenwerking met WML: Hoe gaan de drie gemeenten de twee GR's inzetten om hun ambities te realiseren en hoe worden de twee GR's ten opzichte van elkaar gepositioneerd.
- Beleidsontwikkeling op wet- en regelgeving met betrekking tot de sociale zekerheid, inclusief het participatiedeel van de WMO. Welke keuze maken de gemeenten en wat betekent dit voor de ISD.
- Regionaal arbeidsmarktbeleid / regionaal sociaal economisch bureau: Wat kan de ISD hierin betekenen en wat wordt hierin van de ISD gevraagd.

Samenwerking met WML. We zien, evenals WML, mogelijkheden om met een intensivering van samenwerking de dienstverlening aan de klanten/burgers te verbeteren. Daarnaast biedt een onderzoek naar de mogelijkheden voor het realiseren van efficiencywinst wellicht besparingsmogelijkheden voor beide organisaties. Beide kunnen bijdragen aan de realisatie van het beleidslijnen van het Meerjarenbeleidsplan van de ISD. Waar we concrete meerwaarde voor kwaliteit van dienstverlening zien zijn: Bundelen van *know how* op het terrein van re-integratie (het Arbeidsdiagnostisch centrum zou een interessante meerwaarde voor de dienstverlening kunnen bieden), de mogelijkheid tot verlonen. Waar we concrete mogelijkheden voor meerwaarde voor de bedrijfsvoering van de ISD zien: Betere benutting van het w-deel, minder overheadkosten, toegankelijke projectenstructuur, voordelen schaalgrootte re-integratieactiviteiten, minder huisvestingskosten.

4. Conclusies

Ten opzichte van de vertreksituatie bij de totstandkoming van het meerjarenplan (2007), is de situatie op de arbeidsmarkt drastisch veranderd. De financiële situatie van de ISD is als gevolg hiervan ten opzichte van deze vertreksituatie ook aanzienlijk veranderd. Waar we in 2008 een klantenbestand van 917 klanten hadden, loopt dit tot en met 2011 op naar 1.280 klanten. De verwachting is dat vanaf 2011 de situatie op de arbeidsmarkt verbetert waardoor het aantal WWB-uitkeringen in 2011 nog maar zeer beperkt toeneemt.

In de afgelopen jaren zijn voor alle drie de beleidslijnen van het meerjarenplan de geplande activiteiten uitgevoerd en resultaten geboekt. Er wordt vooralsnog goed gekoerst op de geformuleerde einddoelstellingen (eind 2011). De verwachting is dat de doelstellingen van het plan volledig gerealiseerd worden, zij het met een vertraging vanwege de druk die de huidige laagconjunctuur met zich meebrengt. Als gevolg van deze situatie op de markt staat, naast de planning in tijd, het uitgangspunt om de doelstellingen te realiseren met gelijkblijvende apparaatskosten, zeer zwaar onder druk.

Voor 2010 is er vooralsnog een geprognosticeerd tekort op het I-deel van 0,5 mln. Voor dit tekort zal de reserve i-deel moeten worden aangesproken.

De apparaatskosten voor 2010 staan fors onder druk. Een groot aandeel van dit budget zal vooral in 2010, door een groeiend aantal klanten, besteed moeten worden aan rechtmatigheidsactiviteiten (m.n. aan de poort). Hierdoor worden de financiële mogelijkheden voor de uitvoering van het Meerjarenbeleidsplan geminimaliseerd.

Een krimpend re-integratiebudget en een relatief groot beslag vanwege aangegane betalingsverplichtingen, beperkt de mogelijkheden voor de inzet van re-integratieactiviteiten in 2010 en 2011 aanzienlijk. Dit vereist een zorgvuldige prioritering voor de inzet van de middelen. De inzet van middelen voor activiteiten voor klanten in het 'zittend bestand' komt hierdoor erg onder druk te staan.

De evaluatie van de GR ten behoeve van het in lijn brengen van de GR met de koers zoals verwoord in het meerjarenplan, is gestart. De uitkomsten bieden echter nog onvoldoende contouren om hier beleidsmatig op te kunnen anticiperen.

Intensivering van de samenwerking met WML kan bijdragen aan de efficiency en (dus) aan de kwaliteit van dienstverlening. Daarmee wordt de uitvoering van het Meerjarenbeleidsplan ondersteund.

5. Uitgangspunten beleidskeuzes 2010 en 2011

1. Vasthouden aan de uitgezette koers conform het Meerjarenbeleidsplan 2008- 2011. Er zijn geen inhoudelijke argumenten om de koers te wijzigen, de koers sluit nog steeds aan bij de huidige en de toekomstige vraag. Zodra de arbeidsmarkt weer aantrekt en daarmee de plaatsingsmogelijkheden voor de WWB-klienten is het van belang dat de kwalificaties van de klienten adequaat zijn. De gekozen koers verlaten zou een desinvestering betekenen en voor de langere termijn, aanzienlijke meerkosten. Echter, het huidige getij vraagt om een zorgvuldige afweging van prioriteiten en van het tempo waarin de doelstellingen worden gerealiseerd.

Wat dit laatste betreft is het voorstel voor de volgorde voor de dienstverlening aan de klienten:

1. Borging van de rechtmatigheid (eerste prioriteit bij de poort).
2. Inzetten op voorkomen inkomensafhankelijkheid (preventie).
3. Inzetten op klienten die binnen een jaar uit kunnen stromen uit de WWB.
4. Inzetten op klienten die gepositioneerd zijn op de andere treden van de ladder.

Daarnaast moeten de volgende zaken geborgd zijn om de koers te kunnen vervolgen:

- De verdere ontwikkeling en implementatie van de participatieladder (minimumvariant).
- De afronding van de deskundigheidsbevordering voor de medewerkers van de ISD.
- Uitvoering van de activiteiten uit het actieplan jeugdwerkloosheid.
- Uitvoering van de afgesproken ESF-activiteiten.
- De doorontwikkeling van het Werkplein met de verbetering van de huisvesting, de interne samenwerking en met de ontwikkeling van minimaal twee sectorservicepunten.
- De implementatie van de werkstructuur regionaal arbeidsmarktbeleid.

2. Optimaal gebruikmaking van additionele financieringsmogelijkheden. Voor de borging van de hierboven activiteiten genoemd worden inmiddels ingezet: ESF-A+J, convenantgelden Actieplan Jeugdwerkloosheid, gelden regionaal arbeidsmarktbeleid, subsidie pilot Participatie, subsidie HRM sectorservicepunten.

3. Intensievere samenwerking met WML. Voorstel is om zo spoedig mogelijk een onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden voor intensivering van samenwerking om daarmee de kwaliteit van dienstverlening aan klienten/burgers te verbeteren en om efficiencyvoordelen te realiseren. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen verwerkt worden in de beleidskeuzes en begrotingen voor 2010 en 2011.

4. Vooralsnog bij de uitwerking van de beleidskeuzes en begrotingen voor 2010 en 2011, geen rekening houden met de uitkomsten van de discussie over de nieuwe GR. Zodra de contouren van de nieuwe GR helder zijn zal, indien nodig, een bijstelling plaatsvinden,

6. Vervolg/uitwerking beleidskeuzes

Op basis van de genoemde uitgangspunten worden de beleidskeuzes en de begroting 2010 – 2011 uitgewerkt. Hieruit zal blijken of op basis van de genoemde uitgangspunten met het beschikbare budget:

- De rechtmatigheid voldoende geborgd kan worden.
- De aspecten die onder uitgangspunt 1 genoemd worden om te koers te kunnen vervolgen, voldoende gewaarborgd zijn.
- Er voldoende aandacht mogelijk is voor bemiddelings- en participatieactiviteiten voor de klanten die niet binnen een jaar uit kunnen stromen.
- De ketenkorting voor 2010 en 2011 binnen de begroting op te vangen is.

Indien dit niet het geval is zal de mogelijkheid voor een financiële voorziening onderzocht worden ten einde de uitgezette koers (in de minimumvariant) te kunnen vervolgen.